

Norske Billedkunstnere (NBK) er fagorganisasjonen for profesjonelle billedkunstnere i Norge. NBK har som formål å ivareta billedkunstnernes faglige, ideelle, økonomiske og sosiale rettigheter og interesser. NBK representerer over 3 100 kunstnere fra det visuelle feltet, som fordeler seg på 20 grunnorganisasjoner.

Innspill til statsbudsjettet 2025 – Norske Billedkunstnere (NBK)

NBK leverte 14. oktober 2023 innspill om utfordringer knyttet til sosiale ordninger for selvstendig næringsdrivende og frilansere, og vi vil gjerne følge opp med et innspill til statsbudsjettet 2025 på saker vi mener er viktige for det visuelle kunstfeltet.

90% av NBKs medlemmer har organisert sin virksomhet i enkeltpersonforetak. De fleste har en typisk «lappeteppeøkonomi» med ulike inntektskilder. NBK ser også at de økonomiske utfordringene vedvarer for billedkunstnere – å ha en fast flyt av oppdrag og sikker inntekt kan være like vanskelig for en etablert kunstner halvveis i karrieren, som for en nyutdannet kunstner. Dårlige rammevilkår i et lite regulert felt, forsterker dette.

Stortingsmeldingen *Kunstnarkår* gir derfor en god situasjonsbeskrivelse og slår fast at billedkunstnere er den gruppen kunstnere med lavest medianinntekt, samt den kunstnergruppen med lavest inntekt fra kunstnerisk arbeid. De fleste billedkunstnere har en sammensatt tilknytning til arbeidslivet, deres samlede inntekter er en sum av næringsinntekt, frilansinntekt og lønn fra forskjellige ansettelsesforhold. Inntektssituasjonen er preget av store variasjoner fra år til år – ofte i ujevne intervaller.

I prinsippet skal alle i Norge ha like rettigheter, men kunstnere faller ofte gjennom det sosiale sikkerhetsnett som følge av den beskrevne arbeids- og inntektssituasjonen. NBK mener at kunstnere som atypiske næringsdrivende, oppdrags- og arbeidstakere, skal ha den samme grunnleggende sosiale tryggheten som ansatte arbeidstakere, samt tilpassede og hensiktsmessige næringsvilkår.

DET SOSIALE SIKKERHETSNETTET FOR BILLEDKUNSTNERE MÅ BEDRES

Tiltak:

- Endring i Folketrygdloven slik at også selvstendig næringsdrivende får rett til 100 prosent sykepengedekning fra 17. sykedag.
- Etablering av subsidiert tilleggsforsikring i folketrygden for både frilansere og selvstendig næringsdrivende.
- Trygdeytelser basert på kunstneres samlede virksomhet og inntekt.

- Eget NAV kontor og tettere dialog med kunstnerorganisasjonene for å sikre bedre veiledningstjenester for kunstnere som yrkesgruppe.

Som det går fram av *Kunstnarkår* kapittel 10.2.3 «Frivillig sjukepengeforsikring hos NAV» er denne ordningen lite brukt. Av kunstnerundersøkelsen 2013 (Telemarksforskning) fremgår det at kun 5 % av alle kunstnere tar seg råd til sykkelønnforsikring. Å ikke ta seg råd til tilleggsforsikring, gjør at en blir ekstra hardt rammet dersom en blir langtidssykemeldt. Dette underbygger behovet for en subsidiert tilleggsforsikring som er forutsigbar og overkommelig.

Beregningsgrunnlaget for alle trygdeytelser bør være basert på kunstneres samlede virksomhet og inntekt. Det kan for eksempel baseres på foregående året alene, snitt av inntekt siden oppstart av virksomhet/næringsvirksomhet (inntil 12 mnd) eller et gjennomsnitt av de tre siste år, der det beste resultatet legges til grunn. På andre områder, som i skattelovgivningen er nettopp dette særegne hensyntatt, blant annet i skatteloven § 14–80 som gjelder utjevning av åndsverksinntekt over tre år.

Vår erfaring er at NAVs tjenester synes å være mangelfulle når det gjelder å veilede og rettslig vurdere hvilke sosiale rettigheter man kan ha krav på som billedkunstner. Konsekvensen av en mangelfull veiledning og vurdering er at billedkunstnere gjerne kontakter NBK som fagorganisasjon, for rådgivning og eventuelt juridisk bistand. Sannsynligheten er også stor for at mange billedkunstnere som ikke søker slik hjelp, risikerer å gå glipp av ytelser de kan ha krav på.

LØNNSMOTTAKER NÅR ARBEIDSSITUASJONEN TILSIER DET

Vi ser at kunstnere i mange tilfeller blir påtvunget næringsoppdrag, i arbeidssituasjoner der oppdragsgiver skulle utbetalt lønn. Eksempelvis ved engasjement ved oppdrag som kunstkonsulent for kommune, fylke og stat.

Tiltak:

- Betaling og rettigheter som lønnsuttaker ved oppdrag som kunstkonsulent for kommune, fylke og stat, samt undervisningsoppdrag.

De aller fleste billedkunstnere er registrert som enkeltpersonforetak. Men en kunstner kan også være i arbeidsforhold som tilsier at oppdragsgiver skal utbetale lønn. Typiske eksempler er engasjement som gjestelærer og oppdrag som kunstkonsulent for kommune, fylke og stat. Men mange kunstnere frykter å miste arbeidsoppdrag dersom de ikke tar denne type oppdrag i egen næring – fordi oppdrag i flere tilfeller gis til andre kunstnere som ikke krever lønnsutbetaling.

Resultatet er påtvungne næringsoppdrag. En konsekvens av å påta seg slike oppdrag som selvstendig næringsdrivende, er at virksomheten kan bli merverdiavgiftspliktig, til tross for at virksomheten man ellers driver er unntatt merverdiavgift. Dette er eksempelvis tilfelle der en kunstner påtar seg oppdrag som kunstkonsulent som selvstendig næringsdrivende.

Ved å påta seg oppdraget som selvstendig næringsdrivende, vil kunstneren miste

trygderettigheter, stå uten yrkesskadeforsikring, samt risikere å stå i en mer sårbar forhandlingsposisjon ettersom arbeidsmiljøloven og fremforhandlede tariff- og normalavtaler ikke gjelder. Offentlige myndigheter bør her gå foran med et godt eksempel og pålegges å tilby oppdragstakere som kunstnere, muligheten til å påta seg denne type oppdrag som frilanser.

PENSJON

Pensjonssparing og tjenestepensjon på de inntektene kunstnerne faktisk har, slik at summen av inntektene til slutt utgjør et supplement til Folketrygden.

Tiltak:

- Tjenestepensjon på statens kunstnerstipend
- Mulighet til å få utbetalt oppdrag i statlig/kommunal regi som lønn (som igjen gir pensjonsopptjening)

Telemarksforskning rapporterer at 60.9% av de visuelle kunstnerne var uten pensjonsavtale i 2013. For alle kunstnere var tallet omtrent halvparten av de spurte. Dette er på samme nivå som i 2006, og det er lite som tyder på at det har endret seg betydelig siden den gang.

Pensjonskontoen bør videreutvikles slik at det er mulig å samle pensjonssparing fra alle typer tilknytning til arbeidslivet. For kunstnere bør Statens arbeidsstipend (SKS) også føre til opptjening av tjenestepensjon. Statens arbeidsstipend utbetales i dag som lønn. Som pensjongivende lønnsinntekt vil arbeidsstipend bidra til fremtidig pensjon for mottakeren.

Som det er foreslått i *Kunstnarkår* bør forskrift for Statens arbeidsstipend endres slik at pensjonsalderen heves fra 67 til 70 år, tilsvarende aldersgrense i staten for øvrig.

TETTERE DIALOG MELLOM RELEVANTE DEPARTEMENTER

Som beskrevet i kapittel 10 i *Kunstnarkår*, er kunstnerisk praksis og kunstneres rammevilkår ikke isolert fra andre samfunnsområder. God kunstnerpolitikk må nødvendigvis være tverrsektoriell. Det krever en tett og kontinuerlig dialog mellom relevante departementer.

Vennlig hilsen

Geir Egil Bergjord
styreleder